

Opereta Radovana Gobca

Hmeljska princesa

ZGODBA O LEPOTICI IN PIVU

Opereta Radovana Gobca

Hmeljska princesa

ZGODBA O LEPOTICI IN PIVU

Opereta v treh dejanjih

Glasba in libreto **Radovan Gobec**
Adaptacija libreta **Jaša Koceli** (2018)

Premiera

5. september 2018
Dom II. slovenskega tabora Žalec

Prva izvedba izvirnika

7. oktober 1933
Roblekova dvorana, Žalec

USTVARJALCI

Dirigent **Simon Dvoršak**

Režiser **Jaša Koceli**

Scenograf **Darjan Mihajlović Cerar**

Kostumografinja **Branka Pavlič**

Koreografinja **Ines Mandelj**

Zborovodja **Matjaž Kač**

Oblikovalec svetlobe **David Andrej Francky**

Asistent dirigenta in drugi dirigent **Iztok Kocen**

Korepetitorica **Irena Kralj**

Lektorsko svetovanje **Maja Cerar, dr. Tjaša Jakop**

Fotografinja **Mankica Kranjec**

Vodja predstave **Tomaž Milač**

Avtorji fotografij s hmeljskimi motivi v predstaviso **dr. Boris Skalin, Milan Žolnir** in **Miran Orožim**. Nekaj fotografij je iz družinskega albuma **Iztoka Božička**.

NASTOPAJO

Darinka, Komanova nečakinja, dedinja hmeljskih polj	Mojca Bitenc / Gaja Sorč
Branko Mirnik, skladatelj	Matjaž Stopinšek / Gregor Ravnik
Pavel Koman, bogat podjetnik	Emil Kačičnik
Salobir, trgovec	Klemen Torkar
Izak, trgovec	Gregor Kolar
Khon, trgovec	Lovro Korošec
Danica, Komanova hči	Raja Lucija Kumer / Marjeta Povše
Tajnica	Tamara Juhart
Mladi par	Lara Tanšek in Martin Mutec
Vodja varnostne službe	Alen Kovačič
Povabljeni, meščani, Komanovi zaposleni	Člani operetnega zbora

Opereta se dogaja v Žalcu, v vili podjetnika Komana in njeni okolici.

PEVSKI ZBOR

Projektni operetni zbor sestavljajo pevci iz različnih zborov Savinjske doline in drugi.

V njem pojejo: **Tamara Juhart, Lara Tanšek, Gaja Sofija Intihar, Sonja Najman Vedenik, Janja Teržan, Tina Dobelšek, Petra Bastl Lukner, Damijana Podbregar; Nataša Ferant, Alenka Štadler, Katja Rupel, Mateja Medved, Andreja Pušnik, Pia Turk Žagar, Andreja Paščinski, Vesna Turičnik Popovski, Vesna Kumer, Andrea Potočnik; Nande Kunst, Rok Teržan, Bojan Teržan, Peter Turičnik Popovski; Alen Kovačič, Emil Kačičnik, Miran Lesjak, Martin Mutec, Matjaž Lesjak.**

OPERETNI ORKESTER

Koncertni mojster	Nejc Avbelj
I. violine	Andraž Slakan Alenka Firšt Peter Jud
Violina obligato	Tanja Miklavc Elizabeta Rauter Oskar Longyka
Viole	Špela Pirnat Katja Žekar
Violončelo	Sebastjan Bertoncelj Jaka Trilar / Maša Tomc
Kontrabas	Rok Hozjan
Flavta	Agata Gojkošek / Nina Fajfar Baša
Oboa	Manca Oberstar
I. klarinet	Maša Prebanda / Miha Kosec
II. klarinet	Miha Kosec / Urban Kurbos
Rog	Tadej Kopitar / Robert Petrič
I. trobenta	Dejan Podbregar
II. trobenta	Miklavž Pintar
Pozavna	Nace Remih
Tolkala	Dejan Tamše / Gregor Hrovat

Sceno so izdelali Alen Srebočan in sodelavci, kostume je sešila Lilijana Ban, električni BMW v predstavi je posodila Avtohiša Selmar iz Celja.

Hmelj za vedno

Ponosen sem, da lahko spomin na II. slovenski tabor, ki se je zgodil v Žalcu 6. septembra 1868 in se zapisal v anale kot veliko domoljubno dejanje, počastimo z novo uprizoritvijo Hmeljske princese. Izvirno savinjsko opereto skladatelja Radovana Gobca, ki je nastala leta 1930, na žalskem odru uprizarjamo tretjič (1933, 2005 in 2018). Začenjamo se zavedati, da nam je avtor dal čudovito darilo. Ne le za njegov čas, temveč za vedno. Hmeljska princesa 2018 je svež in sodoben poklon tradiciji hmeljarstva v Spodnji Savinjski dolini, prav tako kot naša Fontana piv Zeleno zlato. Iskreno čestitam ustvarjalcem in želim predstavi uspešno pot, vam pa veliko užitek ob doživetju Zgodbe o lepotici in pivu. »Naj živi princesa naša!«

JANKO KOS, župan Občine Žalec

V Žalcu se je s Simonom Kukcem zaključilo slavno obdobje savinjskega pivovarstva, ki je zraslo iz hmeljarske tradicije. Potem je prišel v dolino učitelj Radovan Gobec. Z njim se je začelo veliko obdobje žalske operete. Nastala je Hmeljska princesa. Gobec je kot skladatelj znal v melodijo in libreto ujeti značaj savinjskega človeka. Znal je pokazati, kako je cela dolina povezana s hmeljem in kako ta grenka roža določa življenje, spleta posle in vodi ljudi v zavist ali ljubezen. Nekaj not so zgodbi dodale avtorjeve izkušnje in nastala je glasbena predstava, ki jo Savinjčani zdaj zares spoznavamo za svojo. Glasba je spevna, brezčasna in lepa, prenovljena zgodba libreta pa nagovarja gledalce in poslušalce vseh starosti. Spremenila se je le zunanja obleka zgodbe, njeno sporočilo ostaja isto. Moč in denar rodita v ljudeh pohlep in prepričanje, da lahko kupijo vse, tudi ljubezen. A »ljubezen je prav čudna stvar, ki je ne kupiš za denar«.

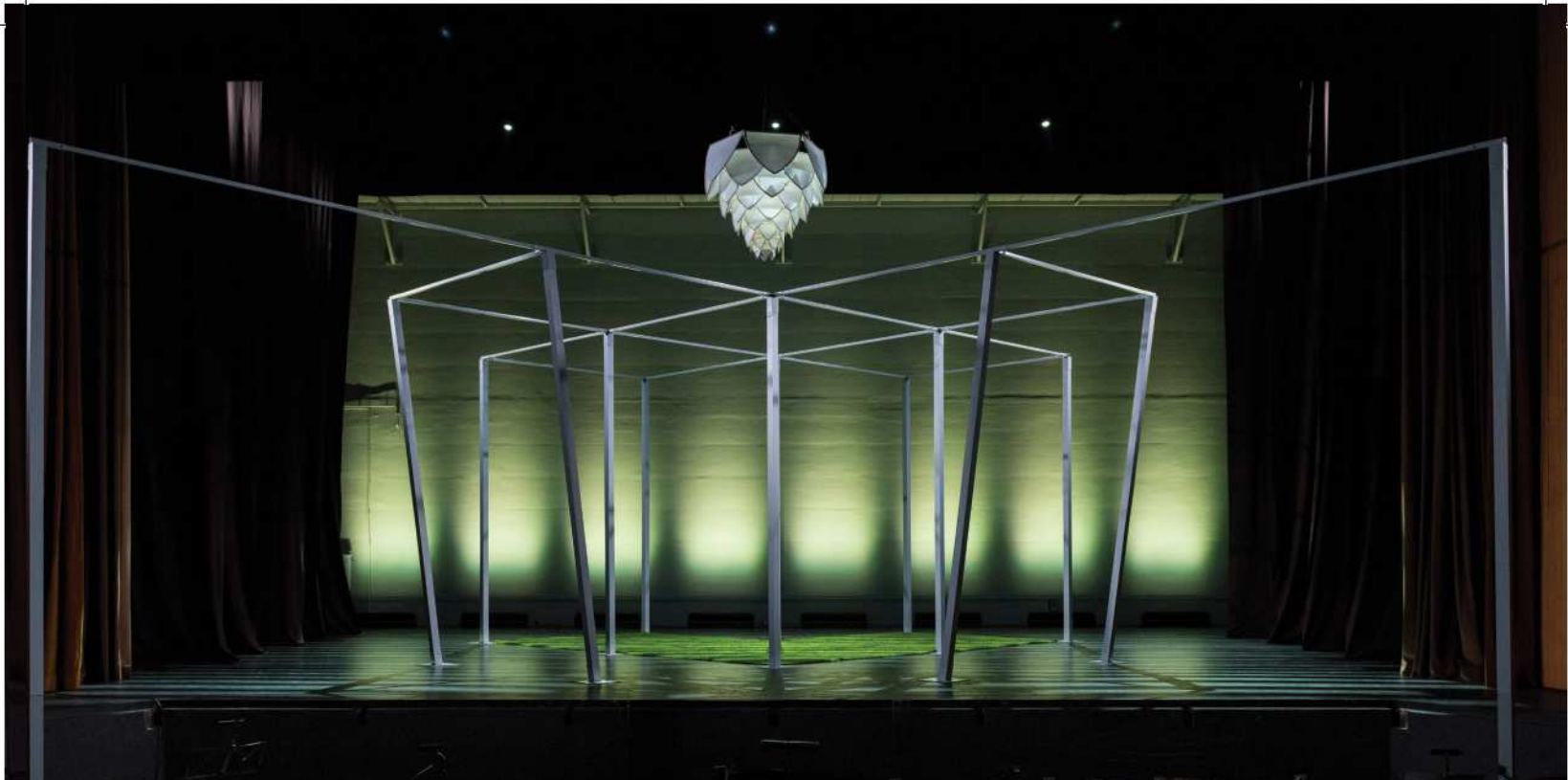
Hmeljska princesa ali Zgodba o lepotici in pivu je velika predstava. Celotna zasedba šteje 70 članov, nastopa kar 32 pevcev, igralcev, glasbenikov in plesalcev. Med njimi so poklicni instrumentalisti in vokalisti ter ljubiteljski pevci in igralci. Glasba in libreto sta kot predivo, iz katerega ob vsaki uprizoritvi nastaja neponovljiva tkanina. Profesionalnost in ljubiteljstvo si podajata roke. Tu ni zvezd in statistov, ni prvih in drugih zasedb, temveč je čutiti medsebojno naklonjenost, podporo in kreativni duh vsakega soustvarjalca.

Za zavod, v katerem produkcije odrskih del niso sestavni del rednega programa, je projekt precej pogumno dejanje, zato smo še posebej hvaležni vsem, ki ste nam s svojo pomočjo omogočili, da to lepo zgodbo uresničujemo.

Opereta nam v povezavi s še eno žalsko lepotico Fontano piv Zeleno zlato ponuja priložnost za razvoj kulturnega in gastronomskega turizma. Z zgodbo o lepotici in pivu želimo tradicijo hmeljarstva približati čim več obiskovalcem. Želimo si, da bi gostje iz vse Slovenije in tujine odkrivali naše kraje in okušali naše jedi, ob tem pa uživali v naravnih lepotah, kulturni dediščini in umetnosti današnjega časa. Želimo si, da bi Hmeljska princesa vsako leto v času, ko se obira hmelj in hmeljarji upajo, da bo »hmelj po sto«, privabljala nove in nove navdušence.

LIDIJA KOCELI, vodja programa kultura, Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec

Zgodba

O LEPOTICI IN PIVU

PRVO DEJANJE

V vili žalskega podjetnika Pavla Komana vlada vzdušje vznemirljivega pričakovanja. Iz tujine se je po več letih vrnila njegova nečakinja Darinka, dedinja največjih hmeljskih polj v Savinjski dolini. Na zabavi, ki jo bogati stric pripravlja za njen rojstni dan, bo zapela Komanova ljubljena hčerkica Danica. Z domačim učiteljem petja Brankom vadita za nastop. Radovedna Danica je odkrila, da Branko piše opereto, ki ji je veliko bolj všeč kot pesmica, ki ji jo je za nastop določil oče. Deklica sanjari o karicri slavne operne pevke. Koman opozori učitelja Branka, naj Danici ne daje prevelikih upov, da ne bo razočarana. Njeni interesi se kar naprej spreminjajo, on pa raje podpira projekte, ki kaj prinesejo v denarnico, v talente pa pravzaprav ne verjame.

Nato zaupa Branku, da je končno uspel Darinko prepričati, naj proda hmeljska polja. To je za prodajo najboljši čas, saj je hmelj zdaj v resnici postal zeleno zlato, ki ga vsi hočejo. Na zabavo je zato povabil tri uspešne mlade poslovneže. Upa, da bo Darinki kateri vseh in bodo tako lahko združili ljubezen s poslovnim interesom. Branko skrije svoje razočaranje, saj je na hmelj čustveno navezan, v Darinko pa je že od nekdaj zagledan. Komana prosi za materialno pomoč. Napisal je opereto o hmelju, ki bi jo rad poslal na tekmovanje v tujino. Mora pa biti posneta z orkestrom. Komanu je to sicer malo odveč, saj je pravkar sodeloval pri projektu Fontane piv, a morda tudi opereta pomeni poslovno priložnost, ki jo velja izkoristiti, zato bo o prošnji razmislil.

Pričenja se sprejem, številni gostje so že prispeli, veselo pozdravljajo Darinko in občudujejo njeno lepoto, med njimi Koman vneseno pozdravi posebne goste, ki si bodo prizadevali osvojiti Darinkino

srce in še kaj. Izak in Khon sta že prispela, družčina se odpravi na teraso, kjer je za zabavo že vse pripravljeno. Zamudnik Salobir ravno še ujame Branka in ga sprašuje, kje je hmeljska princesa. Branko je otožen, ko spoznava, da je svet ostal brez vrednot in da bi se tujci radi polastili savinjskega bogastva, zraven pa še srca njegove drage Darinke. Odloči se, da se bo po svoje maščeval in »povsem resno« Salobirju izda skrivnost, kako osvojiti srce mlade lepoticice. Naučil ga bo posebnega plesa, ki bo ganil njeno srce. Imenuje se »hmeljski tanc« in se pleše samo v Savinjski dolini.

Prvo dejanje se zaključi z nežnim ljubezenskim prizorom med Darinko in Brankom.

DRUGO DEJANJE

Jutro po zabavi najde nekatere udeležence precej utrujene, vsak od trgovcev je prepričan, da je prav njemu uspelo osvojiti princeso. Branko je zaradi možne izgube hmeljskih polj ogorčen; zaradi Komanove odločitve, da ne bo vložil sredstev v snemanje operete, je razočaran. A Darinkina ljubezen mu znova razširi krila. Nežni prizor skrivaj opazuje Koman in ne vemo, kaj si o vsem misli. Trgovci se zberejo na posvetu, potem ko so si ogledali Darinko in proučili bogastvo, ki so ga odkrili v Komanovi vili. Izmenjajo izkušnje, vsak je prepričan, da je prav njemu uspelo pridobiti Darinkino naklonjenost. Zapojejo pesem o denarju in si manejo roke.

Koman pove Branku, da je zalotil njega in nečakinjo, ko sta si izmenjevala nežnost. Pojasni mu, da Darinka potrebuje nekoga, ki bo znal upravljati z njenim premoženjem, on pa naj poišče zase kakšno drugo deklico. Prekliče svojo prejšnjo odločitev in mu obljubi pomoč pri opereti. Najeli bodo najboljši orkester, studio in marketinško agencijo, ki bo ponesla Brankovo glasbo in ime po vsej državi in zunaj meja. Branko podpiše pogodbo, ki mu jo prinese privlačna tajnica.

Darinka vidi, kako Branko podpisuje pogodbo in je prepričana, da je za slavo in denar prodal njuno ljubezen. Hoče zbuditi njegovo ljubosumje in se navidezno ogreva za Salobirja. Branko je globoko prizadet in užaljen, želi si preklicati pogodbo, Koman preklica ne sprejme, Branko se spomni še ene možnosti. Komanu predlaga, da bi opravili preizkus iskrenosti.

Na tiskovni konferenci Koman oznani, da bo podjetje Novi Hmezad generalni pokrovitelj umetniškega podviga domačina, skladatelja in učitelja petja Branka Mirnika. Branko predstavi vsebino svoje operete in pri tem prizadene Darinko, ker misli, da so jo obljube trgovcev preslepile. Užaljeni so tudi trgovci. Ljubezen je na preizkušnji.

TRETJE DEJANJE

Darinka v okrašenem vrtu pred stričevo vilo sprejema rojstnodnevne čestitke. V veselem vzdušju so zbrani vsi gostje, ko Koman prejme nujen telefonski klic. Bled in skrušen zaradi novice sporoči, da je vsega konec. Cena hmelja je padla za 95 odstotkov. Presenečeni trgovci v hipu ugotovijo, da brez denarja ni ljubezni in se hitro poberejo s prizorišča. Takrat izvemo, da je šlo le za past in preizkus iskrenosti, da bi videli, koliko je v resnici velika njihova ljubezen do Darinke.

Hmelj je še vedno po sto, Darinka in Branko se drug drugemu opravičita za nezaupanje, njuna ljubezen zažari v iskrenosti, saj »ljubezen je prav čudna stvar, ki je ne kupiš za denar«.

Beseda režiserja

PRINCESA POD MESTNIMI LUČMI

Že izvirna Hmeljska princesa se dogaja v urbanem okolju Žalca, zato me je zanimalo, kako bi se v kraju, kjer hmelj ni več osrednja gospodarska dejavnost, zgodba odvila danes. Savinjska dolina je prepolna uspešnih obrtnikov in podjetnikov, ki jim čas teče v hitrem globalnem ritmu. Čeprav je mesto majhno, je tu doma živahna urbana kultura. A kakorkoli se sodobnost že poigrava z nami, Savinjčane pogled na hmeljišča še vedno globoko zaznamuje, saj je to podoba našega doma in naših družin. Hmelj nam teče po krvi.

Skozi postavljanje uprizoritve sem se spraševal, kaj se zgodi, ko elementi tradicije postanejo sodobni hit? Kaj se dogaja z navadami in običaji, ki jih ne ohranimo v povsem izvorni obliki, ampak jih preoblikujemo v koraku s časom in jim vdahnemo novo življenje? Nihče namreč ne ve, kako točno so ljudje živeli in se obnašali v tridesetih letih dvajsetega stoletja. Delati se, kot da je svet današnje predstave enak življenju v zgodovinskem Žalcu izpred desetletij, bi bilo prevzetno in v resnici neavtentično za 21. stoletje. Umetnost je zato, da komunicira s človekom v času in prostoru. Nobeno umetniško delo ni statično in gledališče vedno znova zahteva od nas, da preizprašujemo že znano in napisano. Stvaritve naših prednikov moramo narediti za svoje, saj lahko samo tako pristno zazvenijo.

Predstava je verjetno zaradi teh razmišljanj dobila sodobno arhitekturo, LED luči in električni BMW, poslovni tempo, modna oblačila in divjo zabavo. Zaznamovala so jo tudi moja prepričanja, da je danes čas za močne ženske, da ne moremo ubežati popularni kulturi in medijem, da je svet prepoln nasprotij med bogastvom in hedonizmom, brezglavim delom in nihilizmom, lokalnim in globalnim. Umetnost je marsikje potisnjena v ozadje, a smo daleč od razloga za pretirani pesimizem. Vedno je čas za smeh in ironijo. Slovenci bi morali večkrat sproščeno zadihati in pustiti skrbi v svojih žepih.

Nazadnje sem se v predstavi želel pošaliti tudi iz nas, Savinjščanov, in to z veliko mero dobre volje in namena. Verjamem, da se nikoli ne smemo jemati preveč resno. Vsem, ki vam je hmelj tako ali drugače zaznamoval del življenj, želim lep praznik. Svojemu mestu posvečam režijo Hmeljske princese. Hvala, Žalec, za najino mladost.

JAŠA KOCELI, gledališki režiser operete Hmeljska princesa 2018

Hmeljska princesa

V OKVIRU OPUSA RADOVANA GOBCA IN
OPERETNEGA USTVARJANJA NA SLOVENSKEM

Opereta se je kot zvrst razvila v sredini 19. stoletja v Franciji iz *opéra comique*. Njen glavni in najizrazitejši predstavnik je bil Jacques Offenbach, ki je poznan tudi kot avtor nedokončane opere *Hoffmanove pripovedke*. V nemško govorečih državah so hitro vsrkali Offenbachove vplive, prevzeli mnogo francoskih značilnosti, vendar kaj kmalu razvili povsem specifično obliko operete z danes značilnim avstrijskim tonom, ki je nasprotno od francoskega, satiričnega, predvsem bolj romantičen. Zlato dobo dunajske operete zaznamuje obdobje od leta 1870 pa nekje do preloma stoletja z najvidnejšo ustvarjalno trojico Johannom Straussom mlajšim, Franzom von Suppéjem in Karlom Millöckerjem. Po tem obdobju, ki je samo zvrst umetniško povzdignil in jo postavil ob bok opernemu ustvarjanju, je nastopilo naslednje obdobje, imenovano tudi srebrno. Kot osrednja skladatelja tega obdobja lahko navedemo Franza Lehárja in Emmericha Kálmána. Opereta se je svojsko razvijala v geografsko ločenih predelih Evrope, na današnje slovensko ozemlje pa je najbolj vplivala dunajska opereta. Operetni žanr se je v grobem zaključil nekje do konca 2. svetovne vojne, v novejšem času pa lahko naslednika najdemo v mjuziklu (kjer gre bolj za igro s petjem; v zasedbi so prvenstveno dramski igralci, ki prevzemajo pevski del predstave).

Na slovenskem ozemlju so se tuje predstave pričele uprizarjati v slovenskem jeziku z ustanovitvijo Dramatičnega društva v sedemdesetih letih 19. stoletja. Kasnejše bogato dogajanje na odru Stanovskega in Deželnega gledališča v Ljubljani pa je zagotovo spodbudilo slovenske ustvarjalce, da so tudi sami pričeli s komponiranjem operet. Tako so že pred prvo svetovno vojno pogosteje začela nastajati operetna dela, največji razmah pa je opereta na Slovenskem dosegla v obdobju med obema svetovnima vojnama. Velika večina ustvarjenih operetnih glasbenih del ni nikoli našla poti na odre

poklicnih gledališč, temveč so jih izvedli v manjših krajih s pol- oz. z amaterskimi glasbeniki, pevci in igralci (sokolska društva, šolske predstave ...). Kopica del še vedno ostaja neizvedena, v nekaterih primerih celo izgubljena. Radovan Gobec je v intervjuju komentiral (Večernik, 18. 3. 1941): »Ugotovil sem, da se naše ljudstvo prav tako zabava ob domačih, kakor ob tujih delih. Čemu ne bi polagoma izpodrinili tuje operete? Mi smo zadnji, ki tega še nismo storili. Zato sem se po svojih močeh namenil krpati vrzeli na tem področju, kar se mi je deloma že posrečilo. Moje operete so v 9. letih doživele 66 predstav, mladinske spevoigre pa še mnogo več.«

Primerjava repertoarja obeh slovenskih opernih hiš (Ljubljana in Maribor) kaže, da se po drugi svetovni vojni opereta v profesionalnih gledališčih ni več izvajala, je pa bil po pričevanju Henrika Neubauerja v Mariboru ustanovljen Operetni ansambel, ki je nastopal ob spremljavi orkestra Jugoslovanske ljudske armade, in sicer med letoma 1952 in 1957. Tudi Slovensko gledališče v Trstu je po vojni izvedlo nekaj operetnih del. Kot zanimivost lahko omenimo, da je bila tako v Mariboru kot tudi v Trstu v tem času izvedena opereta *Planinska roža* Radovana Gobca, ki je kljub izjemnim uspehom povezana s polemiko o smiselnosti izvajanja operet. Po izvedbi se je v časopisih namreč vnela burna debata, v kateri so pomembne glasbene osebnosti povojnega časa diskutirale o prednostih in slabostih operete in o njenem (ne)uprizorjanju na poklicnih odrih.

Radovan Gobec (1909-1995) ni bil rojen na Savinjskem, je pa v tem miljeju poklicno deloval ter obogatil kulturno in glasbeno dogajanje v okolici. Del otroštva in gimnazijska leta je preživel v Celju, učiteljske pa je obiskoval v Mariboru. Že v dijaških letih je bil aktiven kot vodja zbora in član različnih tamburaških zasedb, pričel pa je tudi s komponiranjem. Iz tega obdobja izvira prva opereta, in sicer *Beg iz harema* (1928), ki je danes pogrešana. Začetek njegove poklicne poti je bil v Grižah, kjer je delo pričel kot učitelj leta 1929 in tam ostal do leta 1934, s krajšim premorom, ko je v Sarajevu služil vojaščino. Naslednja učiteljska postojanka je bila osnovna šola v Laškem. V luči operetnega ustvarjanja so za nas predvsem pomembna prav ta zgodnja leta Gobčevega delovanja, pred drugo svetovno vojno, še preden je pridobil glasbeno izobrazbo na Akademiji za glasbo v Ljubljani. V Grižah je Gobec ustvaril opereto *Hmeljska princesa*, v Laškem pa spevoigro z naslovom *Tremerski dukat* (1935). Besedilo slednje je povzeto po pripovedki iz vasi Tremerje pri Laškem. Spevoigra je bila po poročilu skladateljevega sina

Mitje Gobca kasneje predelana v opero. Zanimivo je, da je skladatelj snov za glasbeno-scenska dela v obeh omenjenih primerih srkal iz bližnjega okolja, v katerem je deloval. S tem se potrdijo opisi njegove osebnosti, kot jih najdemo v prispevkih o njegovem življenju in delu, kjer je jasno razvidno, da se je vidno vključeval v okolje, pripomogel k bogatenju tamkajšnjega kulturnega delovanja in to s tematiko, ki je bila vsem slojem prebivalstva blizu. Kmalu po spevoigri Tremerski dukat je nastala opereta *Planinska roža* (1937), ki jo je posvetil ženi Sonji. V naslednjem letu ji je sledila opereta *Habakuk* (1938). Uspeh njegovih glasbeno-scenskih del so sočasni kritiki pripisovali vsebini iz domačega okolja ter privlačni glasbi, njegov slog je bil označen kot »melodiozen in naroden«. Ali kot je mnenje izrazil skladatelj sam v enem izmed intervjujev (Večernik, 18. 3. 1941): »Prepričan sem, da sprejema naše ljudstvo to, kar mu je najbližje. Zato sem se v svojih operetah večinoma držal domačih motivov. V Hmeljski princesi sem zajel vprašanje hmelja, s katerim živi in umira Savinjska dolina. /.../ Istega načela se držim še prav posebno pri glasbi, ki mora biti domača, melodična, preprosta in tako lahka, da jo razume vsak naš podeželski človek. Zato se igrajo moje operete večinoma le po podeželju.«

Med vojno in po njej se je izrazilo posvečal revolucionarni in partizanski tematiki, mnogo njegovih skladb je bilo napisanih v tem duhu in za množične zборе. Intenzivno se je posvečal zborovodstvu, vodil je Partizanski invalidski pevski zbor in Akademski pevski zbor Tone Tomšič, zaslužen je bil za ustanovitev množične zborovske prireditve v Šentvidu pri Stični. Po drugi svetovni vojni je pričel s študijem kompozicije (profesorja Blaž Arnič in Lucijan Marija Škerjanc) in dirigiranja (profesor Danilo Švara) na ljubljanski Akademiji za glasbo, kjer je leta 1951 iz obeh smeri diplomiral. Poleg bogatega zborovskega udejstvovanja je poučeval na Glasbeni šoli Center in zatem na Glasbeni šoli Moste, bil je tajnik in kasneje predsednik Društva slovenskih skladateljev, med letoma 1956 in 1964 je bil direktor Festivala Ljubljana, od leta 1964 dalje je bil zaposlen na Pedagoški akademiji v Ljubljani, kjer je tudi po upokojitvi poučeval dirigiranje z zborovskim petjem, metodiko dela v ansamblih in partiturno igro. Zborovodstvo je predaval tudi na Akademiji za glasbo, prav tako pa je bil pisec mnogih tekstov in knjig ter urednik in član uredniških odborov glasbenih revij.

Opus Radovana Gobca sestavljajo raznolika dela, glavnino predstavljajo zborovske skladbe za različne zasedbe. Poleg teh je v zapuščini moč najti samospeve, kantate in druga glasbeno-instrumentalna dela,

zgolj instrumentalna ter glasbeno-scenska dela, kamor sodi tudi opera *Kri v plamenih* (1969). Simpatičen je zapis v časniku *Večernik* (18. 3. 1941), kjer Radovan Gobec o svojem skladateljevanju pravi takole: »K domači besedi spada domača melodija. Navadno se naučim vse pesmi na pamet, in ko se sprehajam po gozdu ali polju, ko gledam naše domače obraze, šege in navade, se mi rodi melodija kar sama od sebe. Še nikdar nisem osnutka za melodijo ustvarjal pri klavirju.«

Katalog glasbenih del Radovana Gobca, ki ga je uredil njegov sin Mitja Gobec, navaja 25 glasbeno-gledaliških del in izmed teh lahko štiri dela označimo kot operetna, to so *Beg iz Harema*, *Hmeljska princesa*, *Planinska roža* in *Habakuk*. Vsa ta dela sodijo med skladateljeva zgodnejša, nastala so v razponu desetih let pred drugo svetovno vojno (1928-1938). To je hkrati obdobje, ki ga razumemo kot zaključno v razvoju evropske operete. Njegovo prvo operetno delo, *Beg iz harema*, je izgubljeno, med drugimi pa je najbolj priljubljeno in največkrat izvajano *Planinska roža*.

Hmeljska princesa je torej nastala leta 1930 v času Gobčevega službovanja v Grižah. Opereta je praizvedbo doživela prav v Žalcu, kjer je pod dirigentskim vodstvom samega skladatelja doživela izjemen uspeh, sledila so ji celo gostovanja, na primer v Celju. Prva predstava je bila v Roblekovi dvorani v Žalcu oktobra leta 1933. Kasneje je bila na žalski oder postavljena še leta 2005 (dirigent Franci Rizmal in režiser Miha Alujevič).

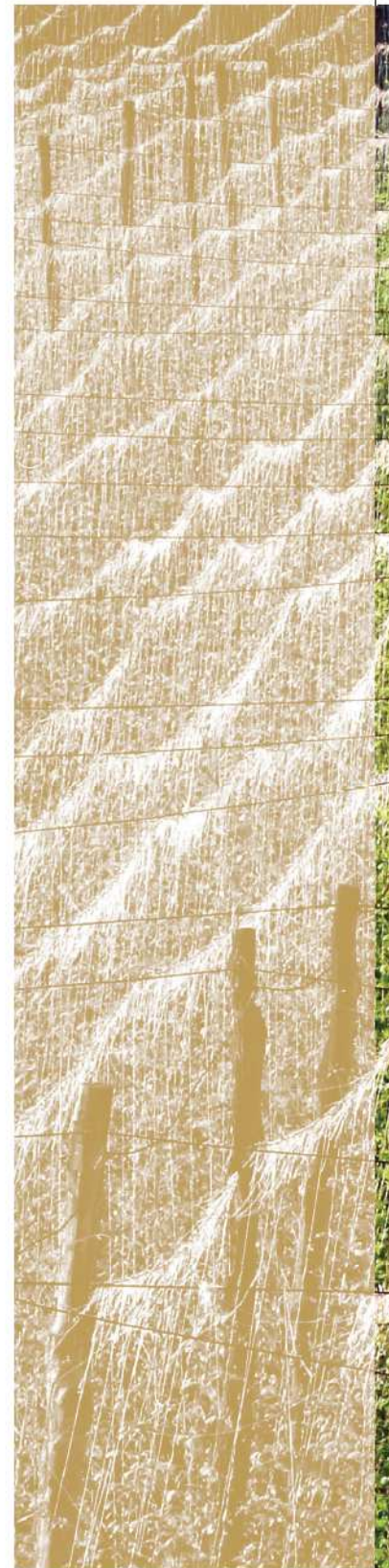
Delo predstavlja tipični operetni žanr. Za opereto je namreč značilna kritična obravnava veljavnih moralnih konvencij, v tem primeru gre za satiro na račun zakona. To prepoznamo v motivu treh snubcev, ki se želijo z Darinko poročiti zgolj zaradi njene bogate dote. Skladatelj je v opereto zelo jasno vpel lokalno barvo, dogajanje je namreč postavljeno med hmeljarje v Savinjsko dolino (v čas, ko je bil hmelj po sto), in tudi to je ena izmed glavnih značilnosti operetnega žanra. V libretu je moč najti številne aktualnosti, Salobir in Branko tako prepevata o športu, »ki maščobo vso odpravlja«, ena izmed glasbenih točk pa se prične z zvokom avtomobilske hupe. Tako je Radovan Gobec, ki je sam napisal libreto za svojo opereto, zelo premišljeno vključil mnoge poteze, ki so bile značilni kazalnik operetnega žanra. Operetno tipiko predstavljajo tudi enostavne glasbene oblike s prevladujočim jasnim ritmičnim utripom. Kompozicija ima 20 glasbenih točk, oblikovno pa je najpogostejša dvodelna pesemska oblika z refrenom. Kot je

opaziti v sočasnem evropskem operetnem razvoju, so bili plesi, ki so tvorili jedro operete in stilsko pripadali zvrstem, kot so galop, valček in koračnica (odvisno od tipa operete), vse bolj nadomeščeni s plesi iz anglosaškega sveta, torej foxtrottom, tangom, charlestonom itd. Enako usmeritev zasledimo tudi v *Hmeljski princesi*, saj med plesi najdemo tango, valček, koračnico, foxtrott in duble. Gregor Pompe v analizi Gobčevih operet tako pravi, da Hmeljska princesa izdaja skladateljevo razpetost med zadoščanjem šablonskim zahtevam operete in večjo željo po inovativnosti, saj celotna forma izkazuje nenavadno raznolikost in v primeru ansambelskega finala celo seganje po bolj zapletenih kompozicijskih podvigih.

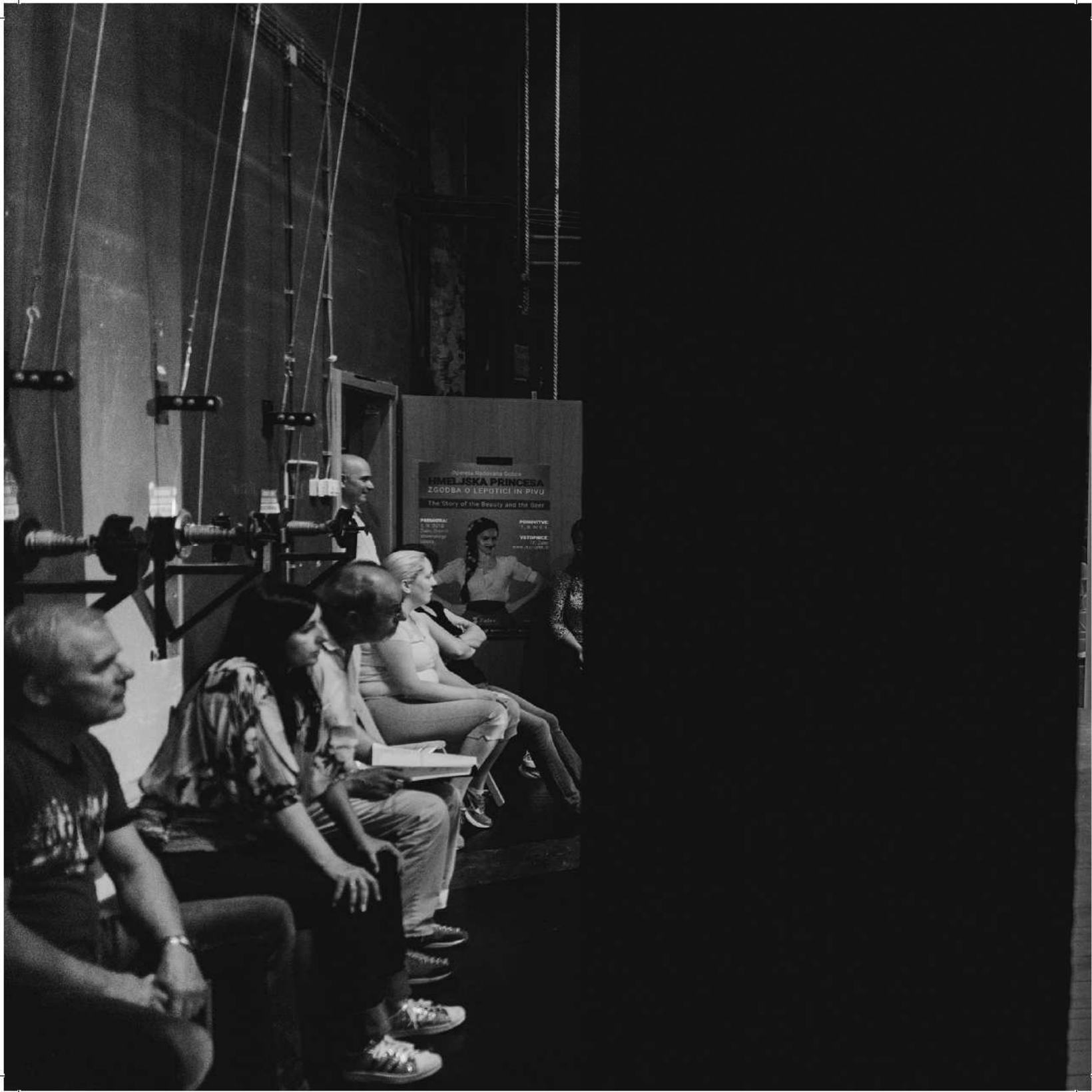
SARA SVENSSON, muzikologinja

“Še nikdar nisem osnutka za melodijo ustvarjal pri klavirju. Ko hodim po gozdu ali polju, se mi melodija rodi kar sama od sebe.”

Radovan Gobec

Ustvarjalci

SIMON DVORŠAK, dirigent

Simon Dvoršak, dirigent, profesor glasbe in pianist je kariero pričel že v času študija. Kot umetniški vodja in dirigent vodi različne orkestre, instrumentalne in vokalne sestave ter sodeluje s priznanimi solisti in ansambli. Pogosto se posveča opernemu in gledališkemu odru, kot edini v Sloveniji se je s podiplomskim študijem na Mountview Academy of Theatre Arts v Londonu specializiral za glasbeno gledališče.

Žalec s svojo dolgo tradicijo oživljanja operete nosi pomembno vlogo pri ohranjanju tega žanra v Sloveniji, zato sem bil vabila k sodelovanju zelo vesel. Hmeljski princesi smo s čudovito ekipo na odru, pod odrom in za njim, dali novo preobleko v avtentičnem okolju. Želim si, da bi s pristno in iskreno energijo še dolgo razveseljevala občinstvo in bila v ponos dolini.

JAJŠA KOCELI, gledališki režiser

Žalčan po rodu, ki zadnjih petnajst let živi v Ljubljani. Diplomiral je tako iz študija sociologije kot iz gledališke režije. Režiral je dvanajst predstav v profesionalnih gledališčih po vsej Sloveniji, asistiral znanim gledališkim režiserjem in soustvaril vrhunske baletne predstave v Sloveniji in tujini.

Pravijo, da ko te hmelj enkrat opraska, te opraska za zmeraj. Čeprav nisem nikoli obiral hmelja, je žičnica ena najstarejših podob iz mojega otroštva. Pogled nanjo me je vedno pomirjal in navdajal s ponosom. Režija te predstave je zato zame vračanje domov. Ustvarjanje posvetila mestu, kjer sem odraščal.

Hmeljska princesa 2018

DARJAN MIHAJLOVIĆ CERAR, scenograf

Arhitekt, ki je scenografsko pot začel pod mentorstvom Mete Hočevar pri študentskih produkcijah AGRFT. Od leta 2011 kot scenograf uspešno sodeluje z večino slovenskih gledaliških hiš.

K projektu Hmeljska princesa me je pritegnila njegova specifična povezava z naravnim in kulturnim izročilom Žalca in Savinjske doline. Sodelovanje pri nastajanju uprizoritve operete Radovana Gobca je tako pomenilo tudi spoznavanje z novimi dejstvi o hmeljarjenju in njegovi zgodovini, kreativni izziv pa sem našel v vključitvi teh dejstev v likovno in prostorsko zasnovo predstave. Posebej veliko mi pomeni tudi prijetno in uspešno sodelovanje z lokalnimi obrtniki, ki so izdelali enkratne scenske elemente.

BRANKA PAVLIČ, kostumografinja

Sociologinja in kostumografinja, ki je sodelovala že pri mnogih projektih, tako v gledališču, operi, baletu in filmih. Po duši popotnica, ki ima rada izzive in čarobnost ustvarjanja.

Projekt me je navdušil že zaradi žanra operete, ki ga do sedaj še nisem imela prilike podrobneje spoznati, predvsem pa zaradi številne ekipe pevk in pevcev vseh starosti, višin, širin, barv in temperamentov. Takšna raznolikost, odprte roke, zaupanje in kreativnost so za kostumografinjo darilo.

INES MANDELJ, koreografinja

Učiteljica baleta na Glasbeni šoli Žalec in koreografinja, ki svoj baletni navdih redno izraža ter ga deli s svojimi učenci in širšo publiko.

Novi izzivi so vedno dobrodošli, priložnosti za kreativno rast še bolj. Ko sem prvič slišala za projekt Hmeljska princesa in se spoznala s kreativno ekipo, ki je njegovo gonilo, ni bilo težko začutiti, kako unikatna in pomembna opereta je to. Le malo lokalnih skupnosti se lahko pohvali s takšnim naborom pevcev, kulturnih ustvarjalcev in strokovnjakov na glasbenem področju. Ko se takšni posamezniki povežejo, lahko nastane samo nekaj neverjetnega. Verjamem, da smo skupaj ustvarili čisto posebno uprizoritev operete Hmeljska princesa in pričarali sodobno zgodbo zelenega zlata Spodnje Savinjske doline.

DAVID ANDREJ FRANCKY, oblikovalec svetlobe

S svetlobo je začel delati leta 2002 v KUD-u France Prešeren v Ljubljani. Bil je tehnični vodja v SiTi Teatru v Ljubljani. Zdaj ima svoje podjetje, ki se ukvarja in igra s svetlobo v gledaliških predstavah, muzikalih, na koncertih in festivalih.

Večkrat sem že sodeloval s scenografom Darjanom. Veseli me, da je tokrat Jaša tudi mene povabil v ustvarjalno ekipo. Zelo me zanima, kaj točno bomo začarali na koncu. Že sam koncept prevetritve in posodobitve operete, kot je Hmeljska Prince-sa, mi je zelo všeč. Sicer močno spoštujem klasiko v gledališču, a verjamem, da je pomembno narediti predstavo zanimivo in doumljivo občinstvu današnjega časa.

MATJAŽ KAČ, zborovodja

Po poklicu gradbinec, po srcu glasbenik, dolgoletni zborovodja, ustanovitelj in umetniški vodja VS Cantemus, pisec številnih skladb in aranžmajev za vokalne skupine.

Že četrtrič lahko vodim operetni zbor. Ker gre za pevce, ki delujejo v širšem žalskem okolju, je to vedno zanimiva izkušnja, saj ne veš, kakšni bodo in kako bo z njimi delati. Tokratna avdicija je naletela na velik odziv med ženskimi glasovi, za moške se je bilo potrebno dodatno potruditi. Z vajami smo začeli že v marcu, v drugi polovici maja smo zbor posneli po glasovih, da so imeli pevci posnetke za individualne vaje, v juniju so se pričele odrske vaje. Za zboriste je ta izkušnja posebna, kajti v uprizoritvi niso samo pevci, pač pa tudi igralci, ki jih zna režiser Jaša vedno znova navdušiti z izvirnimi idejami.

IZTOK KOCEN, drugi dirigent

Dirigent, zborovodja in skladatelj, ki sodeluje pri muzikalih in gledaliških projektih. Deluje tudi kot korepetitor.

Hmeljska princesa je moj prvi živi stik z zakladnico slovenske operete in zato prav poseben izziv. Četudi je opereta delo iz zgodnejšega Gobčevega opusa, je v njej zaslediti njegov skladateljski pečat. Prav tako je zelo zanimivo opazovati, kako si po koncu vaj, ob odhodu iz dvorane, celotna ekipa mrmra različne napeve, ki jih je Gobec v opereti uporabil.

MOJCA BITENC, Darinka

Sopranistka, ki je študirala petje na ljubljanski in zagrebški akademiji za glasbo. Na Medicinski fakulteti v Ljubljani je končala tudi študij medicine. Poustvarila je več opernih vlog v domačih in tujih opernih gledališčih, deluje pa tudi kot koncertna pevka.

Vesela sem, da me je dirigent Simon Dvoršak povabil k sodelovanju pri Gobčevi opereti Hmeljska princesa. Zame bo Darinka prva operetna vloga, ki jo bom poustvarila in zelo sem vesela, da bo to v Savinjski dolini, od koder prihajam. Darinka je lepo, odločno, pametno in malo zaljubljeno dekle, ponosno na svoje korenine. Mogoče mi je prav zaradi tega projekt že od vsega začetka pri srcu. Rada bi, da se Slovenci čim bolj izobrazimo o svoji kulturni dediščini, da smo nanjo ponosni in jo s ponosom poustvarjamo.

GAJA SORČ, Darinka

Sopranistka, ki je letos zaključila magistrski študij na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Deluje kot solistka v operah, muzikalih, z orkestri, komornimi zasedbami in zbori.

To je moja prva izkušnja z opereto. Počutim se počaščeno in hvaležno, da sem lahko del tako odlične ekipe, s katero skupaj delamo, prepevamo, se veliko presmejemo in smo predvsem čisto vsi pomemben del tega čudovitega projekta.

MATJAŽ STOPINŠEK, Branko

Tenorist, ki redno sodeluje s slovenskimi in tujimi opernimi hišami, v katerih je upodobil vrsto opernih in operetnih vlog, nastopil v muzikalu ter kot solist sodeloval v izvedbi mnogih vokalno-instrumentalnih del in samospevov iz različnih glasbenih obdobj.

Dela slovenskih skladateljev se po umetniški in obrtni perfekciji pogosto ne morejo kosati z največjimi in mednarodno prepoznavnimi skladatelji, kot so Lehar, Strauss, Kalman in drugi, vendar so vezana na naše okolje in so tako rekoč del nas samih. Zato je naša odgovornost, da ne gredo v pozabo, ampak jih postavimo ob bok drugim stvaritvam slovenskih umetnikov. Vsako umetniško delo je odraz nekega časa, vendar ga lahko s pravim pristopom, kakovostnimi izvajalci, osveženega in oplemenitenega, predstavimo publiki v drugačni luči in z novimi idejami.

GREGOR RAVNIK, Branko

Študent solopetja na Akademiji za glasbo v Ljubljani in študent dentalne medicine, ki redno sodeluje na protokolarnih in dobrotelnih prireditvah, kot solist nastopa v opernih predstavah in se poleg klasične ukvarja tudi z zabavno glasbo.

Hmeljska princesa je moja prva izkušnja z opereto. Vesel in ponosen sem, da sem del dobre ekipe, s katero bomo to zvrst glasbe na zelo visokem nivoju predstavili publiki v Žalcu. V današnjem prostoru, kjer prevladujejo številni muzikali, je pomembno, da ne pozabimo na predhodne glasbene žanre, kot je opereta.

EMIL KAČIČNIK, Koman

Pomočnik vodje izmene v Operativno-komunikacijskem centru PU Celje, ljubiteljski igralec in režiser, ki od leta 1991 ni več stal na odru, še vedno pa poje v zboru in je član prav posebne Bratovščine Božičkovih potomcev.

Hmeljska princesa me je popeljala v svet Savinjske doline, ki ga doslej nisem poznal, v zgodovino majhne steklenice piva, za katero stoji ogromno dela, ki vsekakor ni bilo in ni encstavno. Po poteh žuljavih rok dedov, ki so v preteklosti začeli ustvarjati samosvojo zgodovino doline in omogočili, da je Savinjska dolina še vedno polna hmelja in da je »hmelj še vedno po sto«.

KLEMEN TORKAR, Salobir

Tenorist, ki po zaključenem študiju na Akademiji za glasbo v Ljubljani sodeluje z obema slovenskima opernima hišama, s KC Janez Trdina v Novem mestu in s Slovenskim komornim glasbenim gledališčem.

Trgovci Salobir, Khon in Izak smo se za sodelovanje odločili zaradi našega spektakularnega prihoda na oder z električnim BMW-jem. V velik izziv pa so nam naše frajerske koreografije.

GREGOR KOLAR, Izak

Študent petja na Akademiji za glasbo v Ljubljani, deluje v pevskih zborih in sodeluje v več ansamblih.

Kar najbolj ostaja v spominu, so nedvomno novi plesni koraki, ki sem se jih naučil. Prav tako sem prvič doživel "rojstvo" predstave z vsemi elementi in detajli, ki so za uprizoritev potrebni.

LOVRO KOROŠEC, Khon

Študent solopetja na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Že kot otrok je nastopil v opereti na žalskem odru, petju v zborih so se zdaj pridružili že nekateri solistični nastopi in recitali.

Kot Žalčan sem bil zelo vesel povabila k sodelovanju pri projektu Hmeljska princesa. Vloga trgovca ponuja veliko kreativnih možnosti. Prepričan sem, da bomo z njimi nasmejali in očarali publiko.

MARJETA POVŠE, Danica

Učenka 5. razreda OŠ Šempeter, ki v prostem času zelo rada poje in obiskuje 3. razred klavirja na glasbeni šoli v Žalcu.

Nastopati v predstavi je bila moja velika želja, zato sem se neizmerno razveselila priložnosti, da sodelujem v opereti Hmeljska princesa. Že same vaje so čudovita izkušnja in komaj čakam, da bom nastopila pred polno dvorano gledalcev.

RAJA LUCIJA KUMER, Danica

Hodi v 5. razred Osnovne šole Prebold. Skoraj vse popoldneve preživi v glasbeni šoli, kjer igra klavir, pleše balet in poje v otroških muzikalih.

Nastop v opereti je zame nekaj čisto novega, saj prvič sodelujem v predstavi za odrasle. Vaj je res veliko, ampak se kar naprej smejemo, zato nam čas hitro mine. Jaša, Ines in Simon so odlični učitelji. Moj hmeljski ata je zelo zabaven, Darinka in Branko pa sta najboljša pevca.

IRENA KRALJ, korepetitorica

Profesorica klavirja in koncertna čembalistka, organistka, pevka, zborovodkinja in korepetitorica. Poučuje klavir in čembalo, pionirski je njen pristop pri poučevanju otrok, ki so drugačni od večine.

Pred štirimi desetletji sem kot korepetitorica prvič sodelovala v uprizoritvi operete na žalskem odru. In potem pri postavitvi vsake nove operete. V vseh teh letih se je nabralo veliko izkušenj, izzivov, zgodb ... Hodili smo tam, kjer ni bilo poti, zato da lahko zdaj stopamo po dobro uhojeni poti. Srečna sem, ker sem ponovno lahko del ustvarjalne ekipe, ki zna s pozitivno naravnostjo dobro in zavzeto sodelovati.

TOMAŽ MILAČ, vodja predstave

Grafični oblikovalec in slikar, ki poučuje risanje in slikanje. Ukvarja se s prezentacijo dediščine ter sodeluje pri različnih umetniških praksah in organizaciji umetniških projektov.

Tokrat sodelujem kot inspicient v opereti in to delo je zame nov izziv, saj zahteva dinamiko in prilagajanje raznolikim situacijam, kar predstavlja svojevrstno izkušnjo.

Opereta Hmeljska princesa je nastala v produkciji ZKŠT Zavoda za kulturo, šport in turizem Žalec, njeno izvedbo je omogočila Občina Žalec. Zgodbi o lepotici in pivu, ki je povezala dve žlahtni tradiciji Savinjske doline - hmeljarstvo in uprizarjanje operet - so se pridružili številni zlati pokrovitelji in podporniki.

Za sodelovanje pri izvedbi projekta se zahvaljujemo tudi Glasbeni šoli Risto Savin Žalec in PGD Žalec.

Izdajatelj operetne knjižice: ZKŠT Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec, Aškerčeva 9a, 3310 Žalec, www.zkst-zalec.si

Urednica: Lidija Koceli

Oblikovanje: Nca Culpa, d. o. o.

Fotografije: Mankica Kranjec

Tisk: Collegium Graphicum, d. o. o.

Naklada: 1000 izvodov

Žalec, september 2018

Projekt je omogočila:

Občina Žalec

ZLATI POKROVITELJI: Delavska hranilnica, d.d. • Mlekarna Celeia, d.o.o., Arja vas • Tuš, d.o.o., Celje, Elmar, d.o.o., Žalec • Gradnje in slikopleskarstvo Kotnik, Igor Kotnik, s. p., Žalec • Matjaž, d.o.o., Petrovče Seba, d.o.o., Celje • Šarlah, d.o.o., Žalec • Selmar, d.o.o., Celje • Grenko tisk storitve, d.o.o., Dobriša vas, Petre, d.o.o., Vranksko • Ales – trgovina in storitve, Alen Srebočan, s. p., Polzela

DELAVSKA HRANILNICA

ZELENE DOLINE

matjaž
Ustvarjamo pozdrave

SEBA

 GRENKO TISK

 Petre
ŠOTORI - HALE - ODRI

ZLATI PODPORNICI: Kana, d.o.o. • HRC Informacijski inženiring, d.o.o. • Radio Ognjišče, d. o. o. • Collegium Graphicum, d.o.o. • Dalis, Dalibor Barič, s. p., Oglaševanje in marketing • Reklama Celje, d.o.o. • Amicus d.o.o. • Soundtechnic, Jure Tkavc, s.p. • Mizarstvo Posedel, Nadica Posedel, s.p. • Splošno kleparstvo in krovstvo, Uroš Krk, s.p. • Združenje hmeljarjev Slovenije • Pivovarna Green Gold Brewing, d.o.o., Šempeter • Brglez, d.o.o., Vranksko • Vrtnarija Toplak • Hotel Žalec

Selmar

 Žalec
V OBJEMU ZELENEGA ZLATA

ZKST
Ž A L E C